

**BINNENGEKOMEN
TEAM DOCUMENTSERVICES
D.D. 11-01-2021
No. 2021-01066 (Raad)
No. 2021-01067 (EC)**

Stadsronde Erfgoedcollecties

Opmerkingen

Algemene opmerkingen:

1. Petten

Ik maak deze opmerkingen met diverse petten op. De eerste en belangrijkste is die van correspondent van Stichting Menno van Coehoorn in Maastricht. Vanuit die vrijwilligersfunctie neem ik deel aan het gemeentelijke vestingoverleg en geef ik gevraagd en ongevraagd advies over kwesties die te maken hebben met de vestinggeschiedenis en de militaire historie van Maastricht. Een tweede (vrijwilligers-) pet is die van initiatiefnemer en lid van de werkgroep Schuilen in Maastricht ... die het schuilkeldermuseum in de kazematten heeft ingericht en in stand houdt. De derde pet is die van coördinator van de activiteiten in het voormalig NAVO hoofdkwartier in de Cannerberg.

2. Samenwerking

Hoewel in de stukken regelmatig de loftrumpet wordt geblazen over de samenwerking, vind ik de basis nu vrij smal als het gaat om de organisaties die daadwerkelijk betrokken zijn bij deze voorstellen of die in de stukken worden genoemd. Ik hoop dat de initiatiefnemers het in de stad aanwezige potentieel actiever zullen gaan betrekken bij de plannen.

3. Kennis

Namens Stichting Menno van Coehoorn heb ik vooral inhoudelijke kennis als bijdrage te leveren. Die kennis is gratis beschikbaar in de vorm van meedenken, schrijven, kritisch lezen en corrigeren van teksten. Dat geldt uiteraard ook voor deze drie projecten. Ik constateer dat tot nog toe nog geen concreet gebruik is gemaakt van dit permanente geldige aanbod.

4. Vestingvisie 2010-2025

Ik heb zelf vanuit mijn functie bij Menno van Coehoorn mogen mee werken aan het tot stand brengen van de vestingvisie. In dat gemeentelijke document worden onder de noemer 'betekenis geven' diverse decentrale informatiepunten genoemd die ervoor moeten zorgen dat de vestinggeschiedenis beter en meer als een samenhangend geheel kan worden beleefd.

Vanuit particulier initiatief zijn inmiddels diverse informatiepunten tot stand gebracht t.w. Bastion Waldeck (thema mijngangen, belegering 1673 en d'Artagnan), het schuilkeldermuseum (thema schuilen in Tweede Wereldoorlog en Koude Oorlog) en NAVO hoofdkwartier Cannerberg (thema militaire verdediging Koude Oorlog). Op dit moment bereidt Maastricht Underground een informatiepunt voor bij het fort Sint Pieter en loopt er een particulier initiatief voor een informatiepunt in het wachthuisje bij de Tapijnkazerne.

Het is mooi dat in het voorliggende initiatief het informatiepunt Helpoort wordt versterkt en dat er een informatiepunt Hoge/Lage fronten wordt voorbereid. Het lijkt er echter op dat de initiatiefnemers zich niet bewust zijn van het grotere geheel van de vestingvisie waarin deze beide informatiepunten passen. In het vestingoverleg is een lijst opgesteld met gewenste informatiepunten en op die plekken te behandelen thema's.

De huidige voorstellen lijken niet te worden gekaderd in het grotere geheel en het lijkt er zelfs op dat de initiatiefnemers zich niet bewust zijn van dat grotere geheel.

Specifieke opmerkingen bij de drie voorstellen

Helpoort

Het is een prima initiatief de Helpoort meer te gaan profileren als centraal informatiepunt voor wie belangstelling heeft voor de vesting Maastricht. De stichting zelf ziet het als 'de poort naar de vesting'. Dat er geïnvesteerd wordt in een upgrade van de expositie waarin moderne media worden ingezet en delen van de erfgoedcollectie van Centre Ceramique is eveneens waardevol.

De stichting zal hier ongetwijfeld iets moois van gaan maken en haar vrijwilligers zullen de bezoekers zoals voorheen gastvrij gaan ontvangen.

Daar tegenover staat voor mij wel dat de Helpoort -ondanks dat het een stadspoort is- eigenlijk absoluut ongeschikt is om grote aantallen mensen te ontvangen en dat er geen toegankelijkheid voor minder validen is. Daarnaast is de inwendige ruimte zeer beperkt en is het al sinds jaar en dag passen en meten op de vierkante millimeter om het omvangrijke verhaal van de geschiedenis van de vesting Maastricht te kunnen vertellen. Voor een expositie in de Helpoort zal dus altijd moeten gelden 'klein maar fijn' en in het Duits 'in der Beschränkung zeigt sich der Meister'. De stichting zal zich daar dus een meester in moeten blijven tonen.

Tegelijkertijd wil ik -zonder afbreuk te doen aan hetgeen nu voorligt- toch nog eens een knuppel in het hoenderhok gooien. De Helpoort zal wat mij betreft op de langere termijn dus niet te handhaven zijn als centraal informatiepunt Vesting Maastricht. In de vestingvisie wordt al voorzichtig aangekaart dat zou moeten worden onderzocht of de Hoofdwacht geen rol kan gaan vervullen als informatiepunt. Ik ben van mening dat die suggestie opnieuw serieus moet worden onderzocht. Ik weet dat de stichting die mogelijkheid ook al eens heeft onderzocht, maar toen is afgeschrikt door de (commerciële?) huurprijs die de gemeente voor het pand vroeg.

De stichting ziet zich in het hier en nu verplicht in de Helpoort een entreprijs voor bezoekers te gaan vragen, omdat zij anders de eindjes niet aan elkaar geknoopt krijgt. Mocht de Hoofdwacht ooit serieus in beeld gaan komen dan zal er een manier moeten worden gevonden om financieel gezond te blijven en tegelijkertijd voor maximale (gratis?) toegankelijkheid te zorgen. Dit moet volgens mij een uitdaging worden voor de gemeente samen met partijen in het veld die hier een rol in kunnen spelen.

Informatiepunt Hoge – Lage Fronten

Na een bezoek aan Berlijn in 2014 heb ik in het vestingoverleg het idee ingebracht de wand in de nieuw te bouwen overgang Hoge-Lage Fronten in te richten als informatiewand onder verwijzing naar het voorbeeld 'Topographie des Terrors' aldaar aanwezig in de publieke ruimte. Ik ben er uiteraard zeer blij mee dat dit initiatief wordt opgepakt en dat er ook naar mogelijkheden wordt gekeken om met moderne middelen elementen toe te voegen. Ik hecht er echter wel aan dat dit een idee is dat in het vestingoverleg is geboren en niet alleen uit de koker van WOM Belvedere en SMV komt.

Bij de uitwerking van dit thema wil ik er sterk op aandringen de lokaal aanwezige creativiteit en deskundigheid de ruimte te geven en niet meteen allerlei (dure?) externe bureaus in te schakelen. De primaire vraag, namelijk welk verhaal willen we hier vertellen, kan zonder meer lokaal worden beantwoord. Als er dan vervolgens bij het 'hoe' behoefte is aan ondersteuning, kan die ondersteuning worden gezocht en ingeschakeld.

Denk bij het werken met virtuele realiteit vooral ook aan de bestaande maquettes van deze omgeving, de maquette 1867 van de Linie van Du Moulin in de Helpoort en de maquette 1867 van de Nieuwe Bossche Fronten tegenwoordig aanwezig in de Brouwerij Bosch. Die maquettes zouden hoognodig ook moeten worden gescand, ook al vanwege de verbinding van de maquette 1752 met het heden en met de ondergrondse gangenstelsels.

Ik zou er ook voor willen pleiten niet op voorhand teveel te sturen op een tweede tegelwand in deze overgangszone. Bij Sphinx is het logisch geweest te kiezen voor tegels als informatiemedium, maar het succes aldaar, betekent niet automatisch dat dit ook voor vestingwerken het medium moet worden. Ik ben voor een benadering met een 'open mind' en een zo wild mogelijke brainstorm met alle partijen waarin uiteraard ook de tegelvariant op tafel mag komen.

Centre Ceramique

Als laatste voorzitter van de Stichting Maquette Maastricht die de kopiemaquette in 2017 aan de gemeente heeft overgedragen, zie ik met vreugde dat de gemeente werk gaat maken van de intentieverklaring die onderdeel was van de overdrachtsdocumenten. Jammer is wel dat de toezegging oud-bestuursleden vanwege hun kennis en betrokkenheid actief te zullen betrekken bij ontwikkelingen rond de kopiemaquette tot op heden nog niet is nagekomen.

10 januari 2021